

CONCEPT Besluit van

houdende wijziging van het Besluit langdurige zorg en het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 voor een tijdige facturering van de bijdrage in de kosten van zorg of maatschappelijke ondersteuning, een grondslag voor het stellen van regels over het berekenen van de urennorm voor de verlaagde eigen bijdrage voor een modulair pakket thuis en enkele redactionele verduidelijkingen

Op de voordracht van Onze Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van , kenmerk ;

Gelet op de artikelen 3.2.5, eerste lid, van de Wet langdurige zorg en 2.1.4, vierde lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van , no.);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van (,);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Het Besluit langdurige zorg wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 3.3.1.3, vierde lid, komt te luiden:

4. Het CAK maakt voor de vaststelling van de eigen bijdrage gebruik van:

- a. het inkomensgegeven, bedoeld in artikel 21, onderdeel e, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen en van andere door de inspecteur, bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, verstrekte gegevens;
- b. gegevens van het zorgkantoor over het verstrekken van zorg als bedoeld bij of krachtens de wet aan een verzekerde.

B

Artikel 3.3.1.5 komt te luiden:

Artikel 3.3.1.5

De eigen bijdrage wordt zo spoedig mogelijk vastgesteld nadat het CAK ervan in kennis is gesteld dat ten aanzien van de verzekerde zorg als bedoeld bij of krachtens de wet wordt verleend. De eigen bijdrage is verschuldigd met ingang van de maand waarin de verzekerde zorg is verleend doch ten hoogste over de 24 maanden die voorafgaan aan de maand waarin het besluit, waarmee de eigen bijdrage is vastgesteld, aan de verzekerde is verzonden.

C

Artikel 3.3.1.6 komt te luiden:

Artikel 3.3.1.6

1. De eigen bijdrage wordt zo spoedig mogelijk herzien, doch uiterlijk binnen 24 maanden, na het tijdstip waarop het CAK in kennis is gesteld van de omstandigheid die aanleiding geeft tot de wijziging. De eigen bijdrage is verschuldigd of wordt gerestitueerd over ten hoogste 36 maanden voor de maand waarin het besluit, waarmee de bijdrage is vastgesteld, aan de verzekerde is verzonden.
2. De herziene eigen bijdrage wordt voor zover mogelijk verrekend met de eerder vastgestelde bijdrage.
3. Indien het CAK heeft verzuimd de eigen bijdrage te herzien binnen de in het eerste lid bedoelde termijn, kan de eigen bijdrage op een later tijdstip alsnog worden herzien, met dien verstande dat de maand waarvoor de herziene eigen bijdrage door de verzekerde moet worden betaald of aan de verzekerde moet worden gerestitueerd, ten hoogste 24 maanden ligt voor de maand waarop het besluit waarin de eigen bijdrage is herzien, aan de verzekerde is verzonden.
3. Voor zover de bevoegdheid tot herziening van de eigen bijdrage over een maand is vervallen op grond van het eerste en derde lid wordt de over die maand eerder vastgestelde eigen bijdrage van rechtswege definitief.

D

Artikel 3.3.1.7 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt „ 3.3.2.4, tweede en vierde lid, 3.3.3.1, eerste lid en tweede lid, voor zover het betreft de in dat lid genoemde bedragen per bijdrageperiode, en 3.3.3.2, tweede en vierde lid,“ vervangen door: en 3.3.2.4, eerste, tweede en vierde lid,.

2. Het derde lid komt te luiden:

3. Bij ministeriële regeling, bedoeld in het eerste en tweede lid, worden de bedragen bedoeld in die leden afzonderlijk vastgesteld voor zowel het peiljaar als het lopende kalenderjaar voor de toepassing van de artikelen artikel 3.3.1.2, eerste lid, 3.3.2.3, eerste, onderdeel b, tweede en vierde lid, 3.3.2.4, tweede en vierde lid, Artikel 3.3.2.5, tweede lid, en 3.3.2.6, eerste lid.

E

Aan artikel 3.3.2.2 wordt een lid toegevoegd, luidende:

10. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld over de verschillende tijdsaanduidingen die per zorgvorm worden gehanteerd en de wijze waarop die meetellen voor de berekening van de urengrens, bedoeld in het vijfde en zesde lid.

Artikel II

Het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 3.3 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt “de bijdrage” vervangen door: de bijdrage, bedoeld in artikel 3.1, tweede tot en met derde lid,.

2. Het vierde lid komt te luiden:

4. Het CAK maakt voor de vaststelling van de bijdrage, bedoeld in artikel 3.1, tweede tot en met derde lid, en het bedrag, bedoeld in artikel 3.4a, gebruik van:

- a. het inkomensgegeven, bedoeld in artikel 21, onderdeel e, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen en van andere door de inspecteur, bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, verstrekte gegevens;
- b. gegevens van het college over de verstrekte maatwerkvoorziening of het persoonsgebonden budget.

3. Na het vierde lid (nieuw) wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Ten behoeve van de vaststelling van de bijdrage, bedoeld in artikel 3.2, tweede lid, levert het college van de gemeente, waarvan de cliënt ingezetene is, de gegevens, bedoeld in het vierde lid, onderdeel b, zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen vier weken na afloop van de bijdrageperiode waarin de ondersteuning geleverd is, bij het CAK aan, tenzij dienaangaande reeds binnen die termijn toepassing is gegeven aan artikel 5.2.2, aanhef, onderdeel b, van de wet.

B

Na artikel 3.4 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 3.4a

1. De hoogte van de maximale bijdrage per bijdrageperiode welke op grond van artikel 3.8, eerste lid, verschuldigd is, wordt zo spoedig mogelijk vastgesteld door het CAK of een andere instantie als bedoeld in artikel 2.1.4, zevende lid, van de wet.
2. Het bedrag, bedoeld in het eerste lid, wordt herzien na het tijdstip waarop het CAK in kennis is gesteld van de omstandigheid die aanleiding geeft tot de wijziging.
3. Het bedrag, bedoeld in het eerste lid, wordt opnieuw vastgesteld voor elke nieuwe reeks van dertien bijdrageperioden als bedoeld in artikel 3.8, derde lid.

C

Artikel 3.5 komt te luiden:

Artikel 3.5

1. De bijdrage, bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, per bijdrageperiode als bedoeld in artikel 3.8, derde lid, wordt zo spoedig mogelijk vastgesteld door het CAK nadat de gegevens, bedoeld in artikel 3.3, vierde lid, onderdeel b, over de verstrekte maatwerkvoorziening of het persoonsgebonden budget door het CAK zijn ontvangen. De bijdrage is verschuldigd met ingang van de bijdrageperiode waarin de maatwerkvoorziening of het persoonsgebonden budget is verstrekt doch ten hoogste over de 26 bijdrageperioden die voorafgaan aan de bijdrageperiode waarin het besluit, waarmee de bijdrage is vastgesteld, aan de cliënt is verzonden.
2. De bijdrage, bedoeld in artikel 3.1, derde lid, wordt zo spoedig mogelijk vastgesteld nadat het CAK ervan in kennis is gesteld dat een maatwerkvoorziening is verstrekt. De bijdrage is verschuldigd met ingang van de maand waarin de maatwerkvoorziening is verstrekt doch ten hoogste over de 24 maanden die voorafgaan aan de maand waarin het besluit, waarmee de bijdrage is vastgesteld, aan de cliënt is verzonden.
3. De bijdrage, bedoeld in artikel 3.1, vierde lid, wordt zo spoedig mogelijk vastgesteld nadat een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4, zevende lid, van de wet, ervan in kennis is gesteld dat een maatwerkvoorziening is verstrekt. De bijdrage is verschuldigd met ingang van de bijdrageperiode waarin de maatwerkvoorziening is verstrekt doch ten hoogste over de 26 bijdrageperioden die voorafgaan aan de bijdrageperiode waarin het besluit, waarmee de bijdrage is vastgesteld, aan de cliënt is verzonden.

D

Artikel 3.6 komt te luiden:

Artikel 3.6

1. De bijdrage wordt zo spoedig mogelijk herzien, doch uiterlijk binnen 26 bijdrageperioden of 24 maanden na het tijdstip waarop het CAK of een andere instantie als bedoeld in artikel 2.1.4, zevende lid, van de wet in kennis is gesteld van de

omstandigheid die aanleiding geeft tot de wijziging. De bijdrage is verschuldigd of wordt gerestitueerd over ten hoogste 39 bijdrageperioden dan wel 36 maanden voor de bijdrageperiode of maand waarin het besluit, waarmee de bijdrage is vastgesteld, aan de cliënt is verzonden.

2. De herziene bijdrage wordt voor zover mogelijk verrekend met de eerder vastgestelde bijdrage.

3. Indien het CAK of een andere instantie als bedoeld in artikel 2.1.4, zevende lid, van de wet heeft verzuimd de bijdrage te herzien binnen de in het eerste lid gestelde termijn, kan op een later tijdstip alsnog de bijdrage worden herzien, met dien verstande dat de bijdrageperiode, bedoeld in artikel 3.8 van dit besluit, of maand waarvoor de herziene bijdrage door de cliënt moet worden betaald of aan de cliënt moet worden gerestitueerd, ten hoogste 26 bijdrageperioden of 24 maanden ligt voor de bijdrageperiode of maand ligt waarop het besluit waarin de bijdrage is herzien, aan de cliënt is verzonden.

4. Voor zover de bevoegdheid tot herziening van de bijdrage over een bijdrageperiode of maand is vervallen op grond van het eerste en derde lid wordt de over die periode eerder vastgestelde bijdrage van rechtswege definitief.

E

Aan artikel 3.7 wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Bij ministeriële regeling, bedoeld in het eerste tot en met derde lid, worden de bedragen bedoeld in die leden afzonderlijk vastgesteld voor zowel het peiljaar als het lopende kalenderjaar voor de toepassing van de artikelen 3.9, tweede en vierde lid, 3.13, eerste lid, onderdeel b, tweede en vierde lid, 3.14, tweede en vierde lid, 3.15, tweede lid, en 3.16, eerste lid.

F

Artikel 3.10a vervalt.

Artikel III

1. Artikel I, onderdelen D en E, en artikel II, onderdeel E, treden in werking met ingang van 1 januari 2018.

2. De artikel I, onderdeel A tot en met C, en artikel II, onderdelen A tot en met D en F, treden in werking met ingang van 1 januari 2019.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Nota van toelichting

I. Algemeen

1. Inleiding

Dit besluit wijzigt het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 (Uitvoeringsbesluit) en het Besluit langdurige zorg (Blz). Het heeft met name tot doel om te zorgen voor een tijdige facturering van de bijdrage in de kosten voor zorg en maatschappelijke ondersteuning en daarmee stapelfacturen aan cliënten te voorkomen.

Dit besluit is opgesteld naar aanleiding van de aangenomen motie Van Dijk en Potters.¹ Hierin constateerden de leden dat er sprake is van stapelfacturen voor cliënten die ondersteuning uit de Wmo 2015 ontvangen en dat deze ontstaan door late gegevensuitwisseling tussen gemeenten, CAK en aanbieders. In de motie werd de regering verzocht te onderzoeken of een maximale aanlevertermijn voor gemeenten en een kortere vaststellingstermijn van het CAK mogelijk is.

Ter voorbereiding op dit besluit is onderzoek verricht naar het effect van een uiterlijke aanlevertermijn voor gemeenten en het verkorten van de vaststellingstermijn van het CAK is. Het CAK heeft hiervoor in opdracht van het ministerie een uitvoeringstoets gedaan naar de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van mogelijke maatregelen.² Een ruime meerderheid van de gemeenten herkent de problematiek en ziet mogelijkheden betere afspraken te maken met aanbieders over het aanleveren van de cliënt- en zorggegevens. Gemeenten stellen als voorwaarde voldoende tijd te krijgen om deze afspraken te maken en deze vast te leggen in contracten met aanbieders.

In lijn met de uitkomsten van de uitvoeringstoets en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen wordt met dit besluit in het Uitvoeringsbesluit een uiterlijke aanlevertermijn voor de cliënt- en zorggegevens geïntroduceerd. In het verlengde hiervan wordt de termijn van 24 maanden waarbinnen een bijdrage uiterlijk moet zijn vastgesteld geschrapt. Hierdoor geldt de enkele norm dat een bijdrage zo spoedig mogelijk moet worden vastgesteld.

In combinatie met de aanlevertermijn wordt daarmee bewerkstelligd dat het CAK onverwijld na het ontvangen van de benodigde gegevens de bijdrage vaststelt en het inningbesluit naar de cliënt stuurt. Verder is deze schrapping ook doorgevoerd in het Blz. Met deze maatregel worden stapelfacturen als gevolg van een late aanlevering van gegevens zoveel mogelijk voorkomen.

Daarnaast is in het Uitvoeringsbesluit verduidelijkt dat het CAK zowel een maximale periodebijdrage (o.g.v. artikel 3.8 van het Uitvoeringsbesluit) als een bijdrage per bijdrageperiode vaststelt, dat een bijdrage altijd wordt vastgesteld over een maand of bijdrageperiode en dat bij een peiljaarverlegging de voor dat lopende kalenderjaar geïndexeerde parameters (inkomensbedragen en percentages) gelden. Deze wijzigingen zijn ingegeven om de tekst van het besluit de uitvoeringspraktijk meer te laten weerspiegelen. De twee laatstgenoemde wijzigingen zijn ook in het Blz doorgevoerd. Ten

¹ Kamerstukken II 2015/16, 29 538, nr. 209.

² Kamerstukken II 2016/17, 29 538, nr. 232 en bijlagen.

slotte is in het Blz eveneens een grondslag opgenomen om bij ministeriële regeling voorschriften te stellen over de berekening van de urengrens voor de verlaagde eigen bijdrage voor een modulair pakket thuis (mpt).

Hierna zal nader worden ingegaan op de bovengenoemde wijzigingen.

2. Hoofdpijnen van het besluit

In deze paragraaf worden op hoofdlijnen de maatregelen van dit besluit uiteengezet.

Achtereenvolgens worden de aanlevertermijn voor gegevens voor het vaststellen van bijdrage, de vaststelling van de bijdrage en de berekening urennorm modulair pakket thuis besproken en de berekening urennorm modulair pakket thuis besproken.

2.1 Aanlevertermijn ten behoeve van de bijdrage maatschappelijke ondersteuning

Op grond van de artikelen 5.1.3, 5.2.1, tweede lid, onderdeel b, 5.2.2 en 5.2.4 van de Wmo 2015 wisselen het CAK, aanbieders en gemeenten gegevens uit die noodzakelijk zijn voor het vaststellen en innen van de bijdrage in de kosten van maatschappelijke ondersteuning. Daartoe zal het CAK, naast de naam, het adres en het bsn van de cliënt, de beschikking moeten krijgen over gegevens betreffende de geleverde ondersteuning, en daarmee over persoonsgegevens omtrent de gezondheid, voor zover die relevant zijn om de hoogte van de bijdrage vast te stellen of anticumulatie met andere bijdragen te voorkomen.³ Daarnaast ontvangt het CAK op grond van artikel 5.2.3 van de Belastingdienst persoonsgegevens omtrent het inkomen en vermogen van betrokkenen. Op grond van artikel 2.1.4, derde en zesde lid, van de Wmo 2015 heeft het CAK de taak om ervoor te waken dat het totaal van de bijdragen voor een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget de kostprijs niet te boven gaat. Het CAK toetst dit voor maatwerkvoorzieningen en persoonsgebonden budgetten, niet zijnde beschermd wonen en opvang, per bijdrageperiode. Om deze reden heeft het CAK voor het vaststellen van de bijdrage gegevens nodig over de geleverde ondersteuning.

Voor de inwerkingtreding van dit besluit bestond geen concreet in regelgeving vastgestelde termijn waarbinnen het college of de aanbieder de benodigde gegevens aan het CAK zou moeten aanleveren. Een late aanlevering van de cliënt- en zorggegevens leidt tot vertraging in de facturering van de bijdrage aan Wmo-cliënten. Ook worden gegevens onregelmatig aangeleverd. Door deze vertraging worden meer dan twee bijdrageperiodes met één factuur in rekening gebracht (zogenoemde stapelfacturen). Het CAK vraagt gemeenten en aanbieders sinds een aantal jaar een termijn voor aanlevering te hanteren van uiterlijk 28 dagen (vier weken) na afloop van de bijdrageperiode waarin de ondersteuning is geleverd, maar deze termijn is nu nog niet verplicht. Dit leidt tot verschillen tussen gemeenten. Niet alle gemeenten en aanbieders hebben onderling een aanlevertermijn afgesproken en termijnen die wel zijn afgesproken verschillen in tijdsduur. Dit maakte de uitvoering van de afspraken voor aanbieders onnodig ingewikkeld. Gemeenten handhaven ook niet altijd de afspraken met aanbieders over de aanlevertermijn. Het hanteren van één voorgeschreven aanlevertermijn voor

³ Daarbij zal het mede van de keuzen van de gemeente inzake de vormen van ondersteuning waarvoor een bijdrage wordt geheven en de inrichting daarvan afhangen welke gegevens verwerkt moeten worden. Als het gaat om een woningaanpassing zal het CAK over minder specifieke gegevens hoeven te beschikken dan wanneer het gaat over enige vorm van begeleiding of verzorging die ertoe strekt iemand te ondersteunen in zijn zelfredzaamheid of maatschappelijk participeren.

gemeenten levert een belangrijke bijdrage aan het versnellen en stroomlijnen van het facturatieproces.

Tabel 1. Tijdigheid aanlevering gegevens (peiljaar 2016).

Moment waarop gegevens zijn aangeleverd	Nieuwe Wmo-cliënten	Bestaande Wmo-cliënten
Binnen 28 dagen (vier weken)	56%	72%
Binnen 56 dagen (acht weken)	74%	87%
Binnen 84 dagen (twaalf weken)	82%	94%

2.2 Vaststelling van de bijdrage

In artikel 3.5 (oud) van het Uitvoeringsbesluit was geregeld dat een bijdrage zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen 24 maanden moest worden vastgesteld. Deze bepaling gold voor alle bijdragen in de kosten voor maatschappelijke ondersteuning. Echter, in de extramurale systematiek voor het vaststellen van de bijdrage voor maatwerkvoorzieningen en persoonsgebonden budgetten, niet zijnde opvang en beschermd wonen, geldt dat er op grond van artikel 3.8 van het Uitvoeringsbesluit een maximale periodebijdrage wordt vastgesteld. Dit was niet direct terug te vinden in het Uitvoeringsbesluit en is in dit besluit nader geregeld. Verder zijn er twee bepalingen opgenomen die specifiek zien op de vaststelling van bijdragen voor maatschappelijke ondersteuning, niet zijnde beschermd wonen, en voor beschermd wonen. Bij beschermd wonen speelt zoals gezegd de toets op kostprijs aan de hand van de feitelijk geleverde maatschappelijke ondersteuning geen rol. Op deze manier is de werkwijze van het CAK nader verduidelijkt en geëxpliciteerd in het Uitvoeringsbesluit.

In aanvulling op deze verduidelijking is ook de termijn van 24 maanden waarbinnen een bijdrage moet zijn vastgesteld en de mogelijkheid rond herstel bij verzuim door het CAK in het vaststellen te schrappen. Dit is een vereenvoudiging ten opzichte van het systeem dat een uiterlijke termijn van 24 maanden voorschreef en vervolgens de mogelijkheid om tot 36 maanden met terugwerkende kracht de bijdrage vast te stellen.

Eveneens bestond de mogelijkheid na verzuim van vaststelling alsnog binnen 24 maanden de bijdrage vast te stellen. Vervolgens kon een bijdrage terugwerken tot 24 maanden na vaststelling van het bijdragebesluit.

In de nu opgenomen regeling moet een bijdrage zo spoedig mogelijk worden vastgesteld – dat wil zeggen zonder uitstel als alle benodigde informatie is ontvangen – en ten hoogste betrekking kunnen hebben op de 26 bijdrageperioden voor de periode waarin de bijdrage is vastgesteld. Bijdragen die betrekking hebben op een periode die deze termijn overschrijden worden niet meer vastgesteld en geïnd. Dit is een verkorting ten opzichte van de eerdere 36 maanden.

Het verkorten van de herzieningstermijn is niet in het belang van de cliënt, omdat bij een herziening naar aanleiding van gewijzigde omstandigheden iemand dan ook niet meer in aanmerking zou komen voor de mogelijkheden tot restitutie van betaalde bijdragen binnen de huidige geldige termijnen.

Verder is van de gelegenheid gebruik gemaakt om een aantal wijzigingen door te voeren die het Blz en het Uitvoeringsbesluit meer in lijn maken met de uitvoeringspraktijk. In het Uitvoeringsbesluit wordt verduidelijkt dat het CAK zowel een maximale periodebijdrage vaststelt (o.g.v. artikel 3.8 van het Uitvoeringsbesluit) als een bijdrage per bijdrageperiode, dat een bijdrage altijd wordt vastgesteld over een maand of bijdrageperiode en dat bij een peiljaarverlegging de voor dat lopende kalenderjaar geïndexeerde parameters (inkomensbedragen en percentages) gelden. De twee laatstgenoemde wijzigingen zijn ook in het Blz doorgevoerd. Deze wijzigingen worden nader toegelicht in het artikelsgewijze deel van deze toelichting.

2.3 Berekening urennorm modulair pakket thuis

Zoals bij de parlementaire behandeling van de Wlz aangekondigd⁴ is de maximale periodebijdrage voor het mpt begin 2016 geschrapt. Voor het mpt geldt sindsdien dezelfde systematiek als voor het persoonsgebonden budget (pgb). De eigen bijdrage voor het mpt werd zo in lijn gebracht met de andere eigen bijdragen in de Wlz. Dit vereenvoudigde het systeem in grote mate. Gevolg van deze wijziging was mede dat de omvang van ontvangen zorg via een mpt niet langer van invloed zou zijn op de hoogte van de bijdrage. Hierdoor zijn alleen het inkomen, vermogen en de leeftijd bepalende factoren voor de hoogte van de eigen bijdragen. Het loslaten van de parameter 'omvang van zorg' past in de gedachte dat mensen die toegang tot de Wlz hebben blijvend veel zorg en/of toezicht in de nabijheid nodig hebben. In de praktijk blijkt er echter een groep mensen te zijn die, mede dankzij de inzet van informele zorg, relatief weinig zorg vanuit de Wlz ontvangen. Doordat de eigen bijdrage niet langer afhankelijk is van de omvang van de ontvangen zorg zou het kunnen voorkomen dat zij een eigen bijdrage opgelegd krijgen die niet langer in verhouding staat tot de ontvangen zorg. Daarom regelt artikel 3.3.2.2 van het Blz dat verzekerden die de zorg enkel via een mpt ontvangen en daarmee 20 uur of minder zorg in natura per maand ontvangen, de laagst mogelijke eigen bijdrage voor het mpt opgelegd zullen krijgen (een bedrag van € 23,- per maand). Met de grens van maximaal 20 uur aan zorg per maand wordt voorkomen dat de eigen bijdrage voor het mpt boven de kostprijs van de zorg kan komen. De urengrens moet echter nader gespecificeerd worden. Groepsbegeleiding kent bijvoorbeeld van oudsher (reeds onder de Algemene wet bijzondere ziektekosten) een berekening in "dagdelen" en niet in uren. Een dagdeel wordt daarin vaak als uur gerekend, omdat de kosten die gemoeid zijn met deze zorgvorm relatief laag zijn. In regelgeving moet worden vastgelegd welke tijdseenheden worden gehanteerd bij de zorgverlening en hoe onder andere deze zorgvormen worden toegerekend naar een zorguur. Op deze wijze blijft het doel van de regeling gewaarborgd, namelijk een doelmatige en eenvoudige toerekening van zorg ten behoeve van de 20-urennorm zodat de eigen bijdrage en de geleverde zorg met elkaar in verhouding staan. Eenvoudig, omdat op die manier op de meest effectieve manier van de huidige administraties van de zorgkantoren gebruik kan worden gemaakt met het beoogde resultaat.

3. Uitvoering en handhaving

⁴ Kamerstukken II 2013/14, 33 891, nr. 17 (herdruk), p. 28.

De uitvoerbaarheid van het besluit is in opdracht van het ministerie van VWS onderzocht door het CAK.⁵ Uit onderzoek onder gemeenten blijkt dat een ruime meerderheid van die gemeenten de problematiek met de te late gegevensaanlevering herkent. Uit het onderzoek blijkt verder dat gemeenten (i.c. het college) mogelijkheden zien om betere afspraken te maken met aanbieders over het aanleveren van de gegevens bij het CAK. Om deze afspraken te kunnen realiseren stellen gemeenten voldoende tijd te moeten hebben zodat deze afspraken in de contracten kunnen worden opgenomen. Gemeenten zijn en blijven vanuit het oogpunt van deze regeling verantwoordelijk voor de naleving van de aanlevertermijn van 28 dagen voor de gegevens (of zij zelf aanleveren of aanbieders dat laten doen). Bij het maken van contractafspraken met aanbieders kunnen gemeenten gebruik maken van de standaardcontractbepaling die het CAK voor gemeenten heeft opgesteld.

Het CAK is verantwoordelijk voor de uitvoering en naleving van de artikelen van dit besluit met uitzondering van artikel II, onderdeel A, derde lid (artikel 3.3, vijfde lid, van het Uitvoeringsbesluit). Dit artikel legt het college een plicht op binnen vier weken gegevens aan te leveren bij het CAK teneinde een tijdige facturering mogelijk te maken. De Minister is op grond van artikel 2.6.8 van de Wmo 2015 bevoegd elk college dat ernstig tekort komt in het tijdig aanleveren van gegevens een aanwijzing te geven in het kader van interbestuurlijk toezicht. De Minister van VWS is op grond van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen belast met het toezicht op de taakuitoefening van het CAK.

4. Gevolgen voor regeldruk

Dit besluit regelt dat de aanlevertermijn voor gegevens in alle gemeenten uiterlijk vier weken bedraagt. Het aantal verschillende gemeentelijke regels voor aanbieders neemt daardoor af. Met het besluit daalt de regeldruk voor aanbieders die in opdracht van meerdere gemeenten voorzieningen verstrekken aan Wmo-cliënten.

5. Financiële gevolgen

De opdracht voor gemeentebesturen om zorg te dragen voor maatschappelijke ondersteuning en zorg te dragen voor de kwaliteit en continuïteit van voorzieningen binnen dit kader, blijft met dit besluit ongewijzigd. Het besluit heeft daarom geen financiële gevolgen voor gemeenten.

6. Consultatie

PM

II. Artikelsgewijs

Artikel I, onderdeel A

Op grond van artikel 3.3.2.2, vijfde en zesde lid, van het Blz geldt voor de leveringsvorm modulair pakket thuis (mpt) een urennorm van 20 zorguren voor de verlaagde bijdrage

⁵ Kamerstukken II 2016/17, 29 538, nr. 232 en bijlagen.

voor een mpt (zonder combinatie met een pgb). Met de grens van maximaal 20 uur aan zorg per maand wordt voorkomen dat de eigen bijdrage voor het mpt boven de kostprijs van de zorg kan komen.

Dit onderdeel creëert een grondslag om de in de praktijk verschillend per zorgvorm gehanteerde tijdseenheden vast te stellen en regels te stellen over de weging van die zorgvormen voor de 20-urennorm. Specifieke zorgvormen hebben soms een relatief lage kostprijs en/of worden anders bijvoorbeeld in dagdelen afgerekend in plaats van uren. Door nadere regels te stellen kan het beoogde doel van de urennorm beter worden behaald, namelijk dat de kostprijs aansluit bij de betaling.

Artikel I, onderdeel B

Ter uniformering van de door het CAK uitgevoerde zogenaamde intramurale bijdragesystematiek (die ook geldt voor de maatwerkvoorziening 'beschermd wonen' in de Wmo 2015) wordt de termijn van 24 maanden als uiterlijke termijn voor het vaststellen van de bijdrage geschrapt. In deze systematiek wordt geen maximale periodebijdrage vastgesteld zoals het geval is in de extramurale bijdragesystematiek in het Uitvoeringsbesluit (art. 3.8). Bij de eigen bijdrage in de Wlz is een aanlevertermijn minder relevant, omdat het CAK geen controle op de kostprijs per bijdrageperiode uitvoert en daardoor geen gegevens van zorgaanbieders nodig zijn omtrent de zorg. Hierdoor is geen sprake van vertraging. Zorgaanbieders geven enkel aan wanneer de zorgverlening start of wordt beëindigd.

Daarnaast is verduidelijkt dat een bijdrage wordt vastgesteld over een hele maand. In artikel 3.3.2.9 van het Blz is reeds vastgelegd dat wanneer de verlening van de zorg niet met ingang van een maand start wel een maandbijdrage wordt vastgesteld, echter deze maandbijdrage ziet slechts op het aantal dagen waarin zorg is genoten.

Voor beschermd wonen en voor de eigen bijdrage voor de Wlz (intramurale bijdragesystematiek) geldt dat de kostprijs geen rol speelt bij de bepaling van de eigen bijdrage. In een enkel geval was dit bij een mpt wel het geval. Dit is in het Blz met ingang van 2017 gecorrigeerd.⁶ Om deze reden ontbreekt hier ook een bepaling voor het aanleveren van zorggebruik zoals geregeld in artikel II, onderdeel A. In de zogenaamde intramurale bijdragesystematiek zijn vooral gegevens over het starten en stoppen van zorglevering relevant.

Artikel I, onderdeel C

In dit artikel wordt verduidelijkt dat bij een herziening in bepaalde gevallen een hogere eigen bijdrage is verschuldigd, maar ook kan worden teruggestort als omstandigheden daartoe leiden. Dit kan bijvoorbeeld als een verzekerde de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, trouwt of zijn inkomens- of vermogenspositie wijzigt. Van de mogelijkheid wordt

⁶ Besluit van 12 december 2016, houdende een wijziging van het Besluit langdurige zorg en het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 tot aanpassing van de bijdragesystematiek inzake de uitkeringen uit het Artikel 2-Fonds van de Conference on Jewish Material Claims Against Germany, het beperken van de toepassing van de lage intramurale eigen bijdrage bij de eerste zes maanden van verblijf, de toepassing van het minimumbedrag aan eigen bijdrage bij het modulair pakket thuis bij beperkt zorggebruik en het verlagen of niet opleggen van de bijdrage voor maatschappelijke ondersteuning (Stb. 2016. 527).

wel gebruik gemaakt om de herzieningstermijn in de besluiten te verduidelijken en in lijn te brengen met de gehanteerde uitgangspunten bij de vaststellingstermijn. Hierdoor is duidelijk dat het CAK de eigen bijdrage zo spoedig mogelijk herziet als de daarvoor benodigde gegevens van derden beschikbaar zijn en dat bijdragen voor een hele maand worden vastgesteld.

Artikel I, onderdeel D

De eigen bijdrage wordt berekend op basis van een peiljaar. Dat is het tweede kalenderjaar voorafgaande aan het jaar waarin de verzekerde zorg krijgt verstrekt. Als een verzekerde in een lopend kalenderjaar een inkomensval meemaakt kan hij een peiljaarverlegging aanvragen. In dat geval zal het CAK, als iemand daarvoor in aanmerking komt, de bijdrage aan de hand van het inkomen en vermogen berekenen van het lopende kalenderjaar. Bedragen die worden gehanteerd voor het berekenen van de eigen bijdrage worden op basis van het aangepaste artikel geïndexeerd bij ministeriële regeling. In principe worden deze bedragen dus gehanteerd voor een peiljaar, maar bij een lopend kalenderjaar zouden deze bedragen moeten worden toegepast als ware zij al tweemaal jaarlijks geïndexeerd. Deze bepaling verduidelijkt dit. Verder is met het vervallen van de paragraaf 3.3 over de berekeningssystematiek van de eigen bijdrage voor het mpt per 4 januari 2016 de indexatie van de daar genoemde bedragen overbodig. De indexatieverplichting is geschrapt.

Artikel I, onderdeel E

Dit onderdeel ziet op een grondslag die het mogelijk maakt om regels te stellen over de berekening van de urennorm die geldt voor de lage bijdrage voor een modulair pakket thuis bij een laag zorgverbruik. Zie voor de toelichting op dit onderdeel verder § 2.3 van het algemene deel van deze toelichting.

Artikel II, onderdeel A

Dit onderdeel regelt een uiterlijke aanlevertermijn van 28 dagen voor gegevens door de gemeente aan het CAK over de feitelijk afgenomen maatschappelijke ondersteuning. Deze gegevens kunnen van zowel de gemeente als de aanbieder komen. Dit laatste regelt artikel 5.2.2 van de Wmo 2015. Als een aanbieder reeds binnen de termijn de benodigde gegevens heeft aangeleverd hoeft de gemeente dat niet meer te doen. Colleges van burgemeester en wethouders spreken met de door hen gecontracteerde aanbieders af op welke wijze gegevens worden aangeleverd bij het CAK. Uiteindelijk zijn de colleges verantwoordelijk voor een tijdige aanlevering van de gegevens zodat het CAK voor hen de bijdrage kan vaststellen. Voorheen bestond geen maximale aanlevertermijn voor gemeenten (en aanbieders). In de praktijk hanteert het CAK de norm van 28 dagen, maar daarover bestonden geen voorschriften. De Minister is op grond van artikel 2.6.8 van de Wmo 2015 bevoegd elk college dat ernstige tekort komt in het tijdig aanleveren van gegevens een aanwijzing te geven in het kader van interbestuurlijk toezicht.

Artikel II, onderdeel B

De afgelopen periode is gebleken dat het huidige artikel 3.5 in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 tot verwarring leidt. Het CAK stelt meerdere zaken vast, namelijk een inkomensafhankelijke maximale periodebijdrage (bijdrage niet hoger dan vast bedrag en een percentage van het bijdrageplichtig inkomen) en de daadwerkelijke verschuldigde bijdrage waarbij per periode de daadwerkelijke hoeveelheid afgenomen ondersteuning in ogenschouw wordt genomen. De daadwerkelijk verschuldigde eigen bijdrage kan nimmer hoger zijn dan de maximale periodebijdrage en de kostprijs van de ondersteuning.

Het Uitvoeringsbesluit repte enkel over "vaststelling van de bijdrage". Ter verduidelijking en om de uitvoering van het CAK en het besluit op elkaar te laten aansluiten, wordt met het voorgestelde onderdeel een artikel 3.4a in het Uitvoeringsbesluit opgenomen die gaat over de vaststelling van de maximale periodebijdrage. Uit de vaststelling van de maximale periodebijdrage vloeit een beschikking conform artikel 1:3 Awb voort. In de uitvoering is het vaststellen van de maximale periodebijdrage voorafgaand aan de vaststelling per periode van de daadwerkelijk verschuldigde eigen bijdrage. Dit laatste is tevens een inningsbesluit. Deze factuur die de cliënt per bijdrageperiode ontvangt, is dus een beschikking die al deze elementen bevat (innings- en vaststellingsbesluit).

Gelet op de huidige inrichting van processen betekent dit dat het CAK na de eerste aanlevering van de benodigde gegevens zowel de maximale periodebijdrage als de daadwerkelijk verschuldigde eigen bijdrage per bijdrageperiode vaststelt (factuur). Nu de termijn voor het vaststellen van de factuur zo snel mogelijk is en niet verder kan terugwerken dan 26 perioden, en de beschikking voor de maximale periodebijdrage voorliggend is, is er geen aanleiding om termijnen op te nemen in het Uitvoeringsbesluit voor de vaststelling van de maximale periodebijdrage. In het tweede lid van het voorgestelde artikel is opgenomen dat het CAK naar aanleiding van een relevante wijziging de maximale bijdrageperiode opnieuw berekent. Dit kan mogelijk gevolgen hebben voor de factuur, echter is per situatie afhankelijk. Een voorbeeld waarbij een wijziging in de maximale periodebijdrage geen gevolgen heeft voor de factuur is de situatie dat de opnieuw berekende maximale periodebijdrage nog steeds hoger is dan de daadwerkelijk verschuldigde eigen bijdrage per periode. De cliënt ontvangt een nieuwe beschikking voor de maximale periodebijdrage, maar geen nieuwe factuur aangezien deze niet verandert (geen rechtsgevolgen). Om dan op de herziening van de maximale periodebijdrage termijnen toe te passen ligt dan ook niet in de rede.

Ten behoeve van de overzichtelijkheid is in dit artikel de strekking van het artikel 3.10a van het Uitvoeringsbesluit geïntegreerd. Op deze manier zijn zaken ten aanzien van de maximale periode bijdrage zoveel mogelijk op één plek vastgelegd. Het lid regelt dat de bijdrage voor maatwerkvoorzieningen en persoonsgebonden budgetten, niet zijnde beschermd wonen of opvang, en dat de hoogte van de maximale periode bijdrage jaarlijks, rekening houdende met de indexering van de bedragen, opnieuw wordt vastgesteld. De cliënten ontvangen per bijdrageperiode afhankelijk de hoeveelheid ondersteuning een besluit over de te betalen bijdrage voor die periode. Analoog aan artikel 3.18 regelt dit artikel dat een keer per jaar, rekening houdende met de geïndexeerde bedragen van artikel 3.8, eerste lid, (bedrag per bijdrageperiode en inkomensbedragen) en het eventueel gewijzigde inkomen in het relevante peiljaar, opnieuw wordt vastgesteld wat de maximale bijdragebijdrage voor betrokkenen is.

Ten slotte is geregeld dat het CAK de maximale periodebijdrage (tussentijds) kan herzien naar aanleiding van gewijzigde omstandigheden in gezinssamenstelling, pensioengerechtigde leeftijd, inkomen en vermogen. Deze gegevens hebben namelijk effect op de berekening van het bijdrageplichtig inkomen door het CAK. Daarnaast kan verhuizing naar een andere gemeente van invloed zijn op de parameters voor berekening van de maximale periodebijdrage. Dit als gevolg van de beleidsvrijheid die gemeenten hebben.

Artikel II, onderdeel C

Het eerste lid regelt de vaststelling per bijdrageperiode van de bijdrage voor maatwerkvoorzieningen en persoonsgebonden budgetten niet zijnde beschermd wonen (in het kader van participatie, zelfredzaamheid in de zin van de Wmo 2015). Deze bijdrage wordt vastgesteld volgens de zogenaamde extramurale bijdragesystematiek. Een bijdrageperiode beslaat op grond van artikel 3.8 van het Uitvoeringsbesluit vier kalenderweken of mogelijk vijf kalenderweken als de vierde week van de bijdrageperiode nog voor het einde van het kalenderjaar eindigt. In een kalenderjaar, waarover het bijdrageplichtig inkomen (over het jaar t-2) wordt berekend wordt uitgegaan van twaalf bijdrageperiodes van vier weken. Het kan dus voorkomen dat de laatste, dertiende periode (van vijf weken) in een ander kalenderjaar valt. Voor beschermd wonen geldt de intramurale bijdragesystematiek en is een afzonderlijk artikel in het leven geroepen naast het oorspronkelijke artikel 3.5 dat alle bijdragen regelde. In het kader van de overzichtelijkheid is explicieter gemaakt dat het CAK een maximale periode bijdrage en een bijdrage per bijdrageperiode vaststelt. Voor beschermd wonen hoeft geen maximale bijdrageperiode te worden vastgesteld. Dit volgt al direct uit artikel 3.11, tweede lid, en artikel 3.12, derde lid, van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.

Ten opzichte van de situatie voor de inwerkingtreding van dit besluit wordt niet meer uitgegaan van het ingaan van de termijn op het moment dat het CAK in kennis wordt gesteld van het verstrekken van een maatwerkvoorziening of een persoonsgebonden budget (toekenningsbericht), maar van het moment van het ontvangst van gegevens over de feitelijk geleverde maatschappelijke ondersteuning. Een bijdrage moet zo spoedig mogelijk worden vastgesteld. In de voorgaande situatie was desalniettemin een uiterlijke termijn van 24 maanden opgenomen waarbinnen een bijdrage voor een bepaalde bijdrageperiode moest zijn vastgesteld. Deze termijn is geschrapt. Als het CAK over alle benodigde gegevens beschikt moet een bijdrage zonder uitstel worden vastgesteld. Het CAK stelt beleidsregels op voor een zo snel mogelijke vaststelling om tijdig te kunnen factureren. Omdat er geen uiterlijke termijn meer wordt gegeven voor het vaststellen van de bijdrage vervalt de regeling van artikel 3.5 (oud) dat bij verzuim om de bijdrage vast te stellen binnen 24 maanden alsnog een bijdrage kan worden vastgesteld die vanaf het moment van vaststellen nog een bijdrageperiode kan betreffen die uiterlijk 24 maanden eerder ligt. In het huidige artikel is vervolgens duidelijker en in lijn met de praktijk geregeld dat een bijdrage ten hoogste verschuldigd kan zijn over één van de 26 bijdrageperiodes, zoals bedoeld in artikel 3.8 (equivalent van 24 maanden), die voorafgaand aan de periode waarin het vaststellings- en inningsbesluit zijn verzonden. Het tweede lid regelt de vaststelling van de bijdrage voor cliënten die wonen in een accommodatie van een instelling voor beschermd wonen. De leveringsvorm waar deze bijdragesystematiek voor geld is altijd "in natura". Voor persoonsgebonden budgetten geldt de systematiek van het voorgaande lid. Voor beschermd wonen geldt een

bijdrageperiode van een kalendermaand en spelen gegevens van aanbieders over de omvang van de daadwerkelijk verstrekte maatschappelijke ondersteuning geen rol. Enkel de ingangsdatum en het beëindigen van de verstrekking is relevant. De hoogte van de bijdrage wordt in de intramurale bijdrage systematiek zoals in het Blz enkel berekend aan de hand van het bijdrageplichtig inkomen en de vermogensinkomensbijtelling (art. 3.2 van het Uitvoeringsbesluit). Artikel I, onderdeel B, sluit dan ook aan op de redactie van dit lid.

Voor de bijdrage voor opvang, geregeld in het derde lid, geldt hetzelfde als voor de bijdrage van beschermd wonen met dien verstande dat bij opvang de bijdrageperiode van vier of vijf weken wordt gehanteerd in plaats van de maand. Daarbij wordt gekeken naar de zak- en kleedgeldgrens van artikel 23 van de Participatiewet. Het CAK voert dit niet uit. Dit wordt gedaan door een bij verordening aan te wijzen instantie (zie artikel 2.1.4, zevende lid, van de Wmo 2015).

Daarnaast is verduidelijkt dat een bijdrage wordt vastgesteld voor een hele bijdrageperiode of maand. Bij de berekening van de periodebijdrage wordt gekeken naar kostprijs van de daadwerkelijk binnen de bijdrageperiode geleverde maatschappelijke ondersteuning. In de artikel 3.19 van het Uitvoeringsbesluit is al vastgelegd dat wanneer de verlening van de zorg niet met ingang van een maand start wel een bijdrage wordt vastgesteld, echter deze bijdrage ziet slechts op het aantal dagen waarin zorg is genoten. Ondanks dat de bijdrage wordt toegerekend aan een bepaalde periode betaalt een cliënt feitelijk wel voor de tijd waarover de ondersteuning is genoten.

Artikel II, onderdeel D,

Dit artikel verduidelijkt dat bij een herziening in bepaalde gevallen een hogere eigen bijdrage is verschuldigd, maar ook kan worden gerestitueerd als de omstandigheden van de cliënt wijzigen (leeftijd, vermogen, inkomen of de samenstelling van het huishouden) en is het artikel met betrekking tot de herziening in lijn gebracht met het artikel over de vaststellingstermijn. Verder is verduidelijkt dat de herziening ten hoogste 39 bijdrageperioden terug werkt voor bijdragen voor maatwerkvoorzieningen en pgb's niet zijnde beschermd wonen. Deze periode is gelijk aan de huidige herzieningstermijn in maanden zonder verzuim. De bijdrage voor beschermd wonen gaat te allen tijde over een maand (overeenkomstig de eigen bijdrage binnen de Wlz). In de bepalingen die toezien op de vaststellings- en herzieningstermijnen inzake beschermd wonen wordt de tijd daarom eenduidig in 'maanden' uitgedrukt. De bijdrage voor maatvoorzieningen anders dan beschermd wonen wordt uitgedrukt in bijdrageperioden. Dit betekent dat bijvoorbeeld 24 maanden in de ene bijdragesystematiek 26 perioden inhoudt in de andere bijdragesystematiek. Hiermee is beoogd om het onderscheid in de bijdragesystematieken conform de uitvoeringspraktijk consequent door te voeren. Bijdragen die betrekking hebben op een periode die deze termijn overschrijden, worden niet meer herzien en dientengevolge niet nageheven of gerestitueerd. Zie verder de artikelsgewijze toelichting bij artikel I, onderdeel D.

Artikel II, onderdeel E

De bijdrage wordt berekend op basis van een peiljaar. Dat is het tweede kalenderjaar voorafgaande aan het jaar waarin de cliënt een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget ontvangt. Als een cliënt in een lopend kalenderjaar een

inkomensval meemaakt kan hij een peiljaarverlegging aanvragen. In dat geval zal het CAK, als iemand daarvoor in aanmerking komt, de bijdrage aan de hand van het inkomen en vermogen berekenen van het lopende kalenderjaar. Bedragen die worden gehanteerd voor het berekenen van de bijdrage worden op basis van het aangepaste artikel geïndexeerd bij ministeriele regeling. In principe worden deze bedragen dus gehanteerd voor een peiljaar, maar bij een lopend kalenderjaar zouden deze bedragen moeten worden toegepast als ware zij al tweemaal jaarlijks geïndexeerd. Deze bepaling maakt dit duidelijk om misverstanden te voorkomen.

Artikel II, onderdeel F

Artikel 3.10a is opgenomen in het nieuwe artikel 3.4a. Op deze wijze worden alle elementen die verbonden zijn aan de maximale periodebijdrage in één artikel geregeld. Zie verder de artikelsgewijze toelichting bij artikel II, onderdeel B.

Artikel III

De artikelen I, onderdeel A tot en met C, en II, onderdelen A tot en met D en F treden in werking met ingang van 1 januari 2019. Dit betreffen de artikelen over de termijnen voor aanlevering van gegevens van gemeenten en zorgkantoren en de vaststelling en herziening van bijdragen. Als het gaat over de berekening van de bijdrage geldt doorgaans dat getoetst wordt op basis van het recht zoals dat geldt voor een gegeven peiljaar (t-2) waarop de berekening van de bijdrage betrekking heeft.⁷ Het aanpassen van de termijnen geldt echter voor alle bijdragen die vanaf het moment van inwerkingtreden worden vastgesteld of herzien ongeacht op welke voorgaande periode die betrekking hebben. De bepalingen zien immers niet op de wijze van berekening van de bijdragen en de rechtspositie van degene die de bijdrage verschuldigd is, maar zijn slechts gericht op het realiseren van het zo spoedig mogelijk vaststellen van de bijdrage (CAK en het college). Het zo spoedig mogelijk vaststellen van de bijdrage was reeds de hoofdregel van het Besluit langdurige zorg en het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015. De termijn voor de herziening is ten opzichte van de bestaande praktijk ongewijzigd, omdat hierbij een cliënt of verzekerde zowel naar aanleiding van gewijzigde omstandigheden meer of minder moet betalen voor zorg of ondersteuning. Het samenstel van deze regelingen is om zogenaamde stapelfacturen zoveel mogelijk te voorkomen. De inwerkingtreding per 1 januari 2019 betekent dan ook dat die bepalingen vanaf inwerkingtreding onmiddellijke toepassing vinden en derhalve ook betrekking heeft op zorg of ondersteuning ontvangen vóór 1 januari 2019, maar vanaf voornoemde datum wordt aangeleverd of waarover vanaf die datum de eigen bijdrage wordt vastgesteld of herzien. De overige onderdelen treden in werking met ingang van 1 januari 2018.

⁷ CRvB 8 november 1994, ECLI:NL:CRVB:1994:ZB0906, CRvB 23 december 1996, ECLI:NL:CRVB:AL0754 en CRvB 29 juni 2011, ECLI:NL:CRVB:BQ9827.